

strafbare daden – m.i.v. poging daartoe en deelneming daarbij (art. 4) – gepleegd door huurlingen betreft (art. 3). Ook de Wet van 1 augustus 1979 betreffende diensten bij een vreemde leger- of troepenmacht die zich op het grondgebied van een vreemde Staat bevindt (*B.S.* 24 augustus 1979) bevat bepalingen van aard om de toepassing van de artikelen 5 en 6 van het Verdrag mogelijk te maken.

De vestiging van rechtsmacht op grond van de territorialiteit en de actieve personaliteit lijkt in het algemeen probleemloos te kunnen geschieden (art. 9, paragraaf 1). Wordt een verdragsdelict gepleegd door een in België verblijvende staattoze, dan kan een weliswaar marginaal probleem rijzen dat evenwel mogelijk opgelost wordt door toepassing van het nieuwe artikel 12bis V.T.Sv. dat aldus artikel 9, paragraaf 2 van het Verdrag implementeert (zie *supra*).

Wat de te verlenen wederzijdse rechtshulp in strafzaken betreft (art. 13), zal België een voorbehoud formuleren en op grond daarvan geen rechtshulp bieden indien het redenen heeft om aan te nemen dat:

- het verzoek is gedaan met de bedoeling een persoon te vervolgen of te straffen op grond van zijn etnische oorsprong, godsdienst, nationaliteit of politieke gezindheid;
- de inwilliging van het verzoek de positie van de betrokkenen, om een van de hierboven opgegeven redenen, ongunstig dreigt te beïnvloeden.

Inzake uitlevering (art. 15) neemt de Regering zich voor een gelijkaardige reserve te doen.⁵

- Wetsontwerp houdende overeenstemming van het Belgische recht met het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, aangenomen te New York op 10 november 1984, voorgelegd op 14 augustus 2001 (*Parl. St.* Kamer 2000-2001, nr. 1387).

Naar aanleiding van de bekrachtiging op 25 juni 1999 van voormeld Verdrag had de Raad van State, in zijn advies over het ontwerp van Goedkeuringswet van 4 december 1998, geopperd dat het instrument een aanpassing vereiste van het Belgisch strafrecht. Precies daarin voorziet het voorliggende ontwerp.

In de eerste plaats worden drie nieuwe artikelen in Boek II, Titel VIII van het Strafwetboek ingevoegd, die onder een nieuwe Afdeling V “Foltering, onmenselijke behandeling en onte-

rende behandeling” resp. foltering (art. 471bis), onmenselijke behandeling (471ter) en ontorende behandeling (art. 471quater) incrimineren. Alhoewel deze incriminaties uiteraard geïnspireerd zijn op de, door de memorie van toelichting als minimaal bestempelde, verdragsrechtelijke strafbaarstellingen, laten zij niettemin de mogelijkheid open voor een evolutieve rechterlijke interpretatie en zijn zij duidelijk beïnvloed door de vaste rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens die het onderscheid tussen de drie begrippen vestigt op de al dan niet overschrijding van een zgn. intensiteitsdrempel.

Wat inzonderheid de misdaad “foltering” betreft, sluit de memorie van toelichting twee verdragsrechtelijke beperkingen uit het interne strafrecht uit, nl. die van de (officiële) hoedanigheid van de dader en die van het bijzonder opzet. “Gratuïte” folteringen leveren derhalve eveneens een misdrijf op naar Belgisch recht.

De “onmenselijke behandeling” wordt thans eveneens een hoofdmisdad, in de betekenis van het opzettelijk toebrengen van lichamelijke of geestelijke pijn of leed van een bijzondere intensiteit. Deze intensiteit geldt trouwens niet als enig criterium; ook de diepe minachting voor het individu-slachtoffer moet voorhanden zijn.

Conform een verworvenheid van het recente internationaal strafrecht geldt de rechtvaardiging van het bevel van de meerdere of het voorschrift van de wet voor geen van beide misdaden.

Aan het wanbedrijf “ontorende behandeling” schrijft het nieuwe artikel 471quater een ruime draagwijdte toe: het betreft de handeling die tegen diens wil c.q. geweten een individu brutaal beledigt, in zijn eigen ogen of in die van anderen.

Het wetsontwerp past ten slotte de artikelen van het Strafwetboek die de foltering als een verzwarende omstandigheid incrimineren van gijzeling (art. 347 bis), aanranding van de eerbaarheid en verkrachting (art. 376) aan aan de nieuwe bepalingen.⁶

- Wetsontwerp houdende instemming met het Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken, gedaan te Straatsburg op 17 maart 1978, voorgelegd op 21 augustus 2001 (*Parl. St.* Senaat 2000-2001, nr. 2-889), overgezonden naar de Kamer op 30 november 2001 en door deze laatste aan de Koning ter bekrachtiging voorgelegd op 20 december 2001 (*Parl. St.* Kamer 2001-2002, nr.1541).

5. Aanbevolen literatuur: H. MC COUBREY en N.D. WHITE, *International organizations and civil wars*, Aldershot, Dartmouth, 1995, p. 263-268.

6. Aanbevolen literatuur: A.M. LA ROSA, *Dictionnaire de droit international pénal*, Parijs, Presses Universitaires de France, 1998, Tw. *Torture*, p. 104-108.

België is het laatste Lid van de Europese Unie dat dit Aanvullend Protocol nog niet had bekrachtigd na het Groothertogdom Luxemburg, reeds gebonden sinds 31 december 2000 ... Présidence oblige? Wat er ook van zij, dit vrij summiere instrument preciseert de draagwijdte van de verplichting tot rechtshulp in grensgevallen waarin twijfel kon rijzen over de precieze natuur – strafexecutie of nog net niet – van het strafprocessuele stadium waarin de medewerking door de aangezochte Staat plaats diende te vinden (art. 3). Verder beoogt het een meer efficiënte uitwisseling tussen de ministeries van Justitie van bepaalde inlichtingen over de inhoud, de betekening of de aard van een strafvonnis of van een overwogen maatregel (art. 4). M.a.w. op het eerste gezicht niets om over naar huis te schrijven, was het niet dat de artikelen 1 en 2 van het Protocol de rechtshulpplicht in hoofde der partijen ter zake van fiscale delicten nog aanzienlijker verstrakken dan de Uitvoeringsovereenkomst van het Akkoord van Schengen.

Volgens de memorie van toelichting vormt artikel 1 de kern van de nieuwe regeling, omdat het een rechtshulpweigering uitsluit "louter" omdat het verzoek slaat op een strafbaar feit dat de aangezochte Staat als een fiscaal delict beschouwt. Overigens blijft het deze Staat mogelijk in een dergelijk geval rechtshulp te weigeren om de andere redenen, geduld door artikel 2b van het basisverdrag, nl. het risico voor de soevereiniteit, de veiligheid, de openbare orde of andere wezenlijke belangen.

Artikel 2 beoogt, wat huiszoeking en beslag betreft, een oplossing aan te reiken voor de problemen inherent aan de dubbele incriminatie op het vlak van de fiscale delicten en zodoende de tussenstaatse uitvoering van deze onderzoeksmaatregelen te vergemakkelijken. De praktijk zal hierbij zeker gebaat zijn. Volledigheidshalve vermeldt de memorie van toelichting dat de artikelen 1 en 2 van het voorliggend Aanvullend Protocol verenigbaar zijn met de Belgische Uitleveringswet.⁷

– Wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag inzake de veiligheid van VN-personeel en geassocieerd personeel, gedaan te New York op 9 december 1994, voorgelegd op 19 september 2001 (*Parl. St. Senaat 2001-2002, nr. 2-904*) en op 30 november 2001 doorgezonden naar de Kamer (*Parl. St. Kamer 2001-2002, nr. 1542/001*).

Voormeld Verdrag, reeds bekrachtigd door zeven lidstaten van de Europese Unie en op 15 januari 1999 in werking getreden, resulteert uit de noodzaak de personeelsleden van de VN tijdens vredesoperaties ook juridisch te beschermen tegen de steeds vaker voorkomende aanslagen op hun fysieke integriteit, al dan niet gepaard met de vernietiging van hun uitrusting en van de gebouwen die zij betrekken. De voorliggende verdragstekst bewerkt een compromis tussen twee ontwerpen: één van Nieuw-Zeeland dat de individuele strafrechtelijke aansprakelijkheid van de daders van bedoelde delicten sterk beklemtoonde en één van Oekraïne oorsprong dat eerder de verdere codificatie van het internationaal recht inzake de veiligheid van het VN-personeel beoogde.

Het Verdrag, dat 29 artikelen telt, definieert in de eerste plaats een aantal basisbegrippen (art. 1), regelt de identificatie van VN-vervoermiddelen en dito personeel (art. 3), dwingt tot het sluiten van overeenkomsten over de status van de operatie (art. 4), alsook, zo nodig, tot het toestaan van een vrije doortocht door transitstaten (art. 5) en bevestigt de eerbiediging, door het VN-personeel, van de wetten en voorschriften van ontvangst- en transitstaat (art. 6). Daarop volgt dan de kern van het Verdrag, te weten de opsumming van de concrete (inspannings)verplichtingen die de Partijen op zich nemen om het VN-personeel met name rechtsbescherming te garanderen.

Hieronder verdienen vooral de aandacht:

– de plicht om de veiligheid en beveiliging van VN-personeel en geassocieerd personeel, op hun grondgebied ingezet, te waarborgen en inzonderheid te beschermen tegen de strafbare feiten die opgesomd worden in artikel 9 van het Verdrag (art. 7). Het betreft vijf categorieën opzettelijke delicten m.i.v. de poging ertoe en de deelneming eraan. Vermeld worden moord, ontvoering, aanslag tegen de persoon c.q. de vrijheid, gepleegd t.o.v. VN-personeel en geassocieerd personeel, evenals gewelddadige aanslagen op limitatief beschreven goederen waardoor bedoeld personeel zelf in gevaar wordt gebracht (art. 9). De Partijen moeten deze gedragingen in hun nationaal recht strafbaar stellen en tevens, onder bepaalde voorwaarden, hun rechtsmacht terzake vestigen (art. 10).

Benevens in uitwisseling van informatie en in wederzijdse rechtshulp in strafzaken, voorziet het Verdrag eveneens in de uitlevering van de vermoedelijke dader van de misdrijven naar artikel 9 (art. 15). Bij niet-uitlevering, dient de Partij op wiens grondgebied deze laatste zich bevindt, de zaak voor aan haar eigen rechterlijke autoriteiten (art. 14).

7. Aanbevolen literatuur: *Rapport explicatif sur le Protocole additionnel à la Convention européenne d'entraide judiciaire en matière pénale*, Straatsburg, Raad van Europa, 1978, 13 p.